

Cours de tibétain - analyse - Sangtcheu Meunlam - 3

Le 10 décembre 2024

Traduction et analyse

Strophe 3

རྩལ་གཅིག་སྟེང་ན་རྩལ་སྟེང་སངས་རྒྱལ་རྣམས། །
 སངས་རྒྱལ་སྲས་ཀྱི་དབུས་ན་བུའགས་པ་དག། །
 དེ་ལྟར་ཚོས་ཀྱི་དབྱིངས་རྣམས་མ་ལུས་པར། །
 ཐམས་ཅད་རྒྱལ་བ་དག་གིས་གང་བར་མོས། །

Dans un seul atome, il y a des bouddhas aussi nombreux que des atomes,
 Chacun résidant au milieu de ses fils et de ses filles ;
 Comme cela, j'imagine le dharmadhātu entier
 Complètement rempli de victorieux. [3]

Sur un atome, innombrables, les bouddhas demeurent,
 Entourés des filles et fils éveillés, au centre ils se tiennent.
 Ainsi, les sphères du dharma, vastes et infinies,
 Sont emplies par les vainqueurs, en parfaite harmonie. [3]

[རྩལ་གཅིག་སྟེང་+ན་] [རྩལ་སྟེང་སངས་རྒྱལ་རྣམས།] །
 [སངས་རྒྱལ་སྲས་+ཀྱི་+དབུས་+ན་] [བུའགས་པ་དག།] །
 [དེ་ལྟར་] [ཚོས་+ཀྱི་+དབྱིངས་རྣམས་-མ་ལུས་པར་] །
 [ཐམས་ཅད་རྒྱལ་བ་དག་+གིས་] [གང་བར་མོས།] །

Vocabulaire

རྩལ་	Atome, particule
གཅིག་	Un, seul
ཞེང་	Au-dessus, sur
ན་	Particule locative (“sur”, “lorsque”)
ཞེད་	Aussi nombreux que, aussi multiples que
སངས་རྒྱལ་	Bouddha (éveillé)
རྣམས་	Marque du pluriel
སྲས་	Filles et fils, bodhisattva
ཀྱི་	Particule génitive (“de”)
དབུས་	Centre, milieu
བརྒྱལ་ས་པ་	Demeurer, se tenir
དག་	Pluriel
དེ་	Cela
ལྟར་	Ainsi, de cette manière
ཚེས་	Dharma, phénomène, réalité
དབྱིངས་	Sphère, dimension, espace
ཚེས་ཀྱི་དབྱིངས་	Dharmadhātu
ས་ལུས་པ་	Sans exception
ཐམས་ཅད་	Tout, totalité
རྒྱལ་བ་	Vainqueur, bouddha
གིས་	Particule agentive ou instrumentale (“par”)
གང་	Entier, rempli
བར་	Jusqu’à
མོས་	Se diriger vers, aspirer à, imaginer, aimer

Sur ce mot མོས་, voici une note intéressante de Tony Duff : "I. verbe v.i. མོས་པ་/ མོས་པ་/ མོས་པ་//. 1) Signifie pour l'esprit d'avoir décidé que quelque chose est approprié / digne de confiance / bon et donc de se tourner vers cela, de s'intéresser à cela, de s'orienter pour faire cela. D'où, lit. "être orienté vers", "tendre vers", "être enclin à", "s'intéresser à". Par exemple, [HUC] ཡང་དག་པར་སྐྱབ་པ་ཀུན་དུ་སྲུང་བ་དང་། མོག་པར་སྐྱབ་པ་ལ་ཡིད་མི་མོས་པ་ "Je protégerai totalement le véritable accomplissement et ne m'intéresserai pas au mauvais accomplissement". Il est similaire à འདུན་པ་, bien que ce dernier ait davantage le sens de s'efforcer d'obtenir quelque chose, alors que celui-ci a le sens d'aimer, d'apprécier. Il a un large éventail d'utilisations et, selon le contexte, signifie "avoir un penchant pour", "aimer", "préférer", "apprécier", et même "être dévoué à", "avoir de la conviction". Par exemple, [TC] བདེན་དོན་ལ་མོས་པ། "appréciant / enclin ou orienté vers / intéressé par la vérité (un contexte plus large est nécessaire pour connaître le sens exact)" ; གསར་བཟེད་དཔལ་བོའི་སློང་བཟང་ལ་མོས་པ། "apprécier le bon comportement des héros de la révolution [communiste]" ; ཚོག་བཟང་ལ་མོས་པ། "préférer les belles paroles".

2) "Penser" que quelque chose est ainsi, orienter son esprit vers une certaine façon de penser. Souvent utilisé dans les liturgies bouddhistes où une certaine façon de penser, comme la visualisation, est nécessaire. Par exemple, ཚོགས་ཞིང་རྣམས་རང་ལ་བེམ་པར་མོས། "Pensez que les parties du champ d'accumulation me dissolvent". Par exemple, dans la partie d'une liturgie consacrée à la dédicace, la dédicace sera donnée et le texte dira མོས།, ce qui signifie "dirigez votre esprit vers cette dédicace". Notez que ce sens de "tourner l'esprit vers cette chose spécifique" est parfois traduit par la fonction elle-même. Par exemple, certains dictionnaires disent que cela signifie "visualiser" ou "dédier", mais ce n'est pas le sens de ce terme ; il signifie tourner l'esprit vers la visualisation, la dédicace, etc.

II. nom : "Intérêt", "adhésion". Traduction du sanskrit [MVP] "adhimokṣha". L'un des ཡུལ་ངེས་ལྔ་ "cinq événements mentaux déterminant l'objet". Il est défini comme ayant pour fonction de maintenir l'attention sur la seule chose désirée, considérée comme appropriée, afin qu'elle ne soit pas détournée vers un autre objet. Il n'existe pas de terme spécifique correspondant à cette définition en anglais, c'est pourquoi de nombreux termes différents ont été utilisés pour la traduction.

Commentaire de la prière de souhait de la conduite excellente

par Trakpa Gyaltzen¹. Suite.

(2) Hommage mental

གཉིས་པ་ཡིད་ཀྱི་བྱུག་ནི།

རྒྱལ་གཅིག་སྟེང་ན་རྒྱལ་སྟེང་སངས་རྒྱས་རྣམས། །སངས་རྒྱས་སྣམ་གྱི་དབུས་ན་བཞུགས་པ་དག །
དེ་ལྟར་ཚོས་ཀྱི་དབྱིངས་རྣམས་མ་ལུས་པར། །ཐམས་ཅད་རྒྱལ་བ་དག་གིས་གང་བར་མོས། །

Dans un seul atome, il y a des bouddhas aussi nombreux que des atomes,
Chacun résidant au milieu de ses fils et de ses filles ;
Comme cela, j'imagine le dharmadhātu entier
Complètement rempli de victorieux. [3]

དེའང་། རྒྱལ་ཕྱ་རབ་གཅིག་གི་སྟེང་ན་ཡང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་མ་ལུས་པའི་རྒྱལ་གྱི་གངས་ཇི་སྟེང་པ་དང་མཉམ་པའི་སངས་
རྒྱས་རྣམས་བཞུགས་པ་དང་། དེ་ཡང་གཅེར་པ་དང་དོག་པ་མ་ཡིན་པར་སངས་རྒྱས་རྣམས་ཀྱང་རང་རང་གི་སྣམ་བྱང་སེམས་
འཕགས་པས་བསྐྱོར་བ་ལ། མཚོན་པའི་བཀོད་པ་དཔག་ཏུ་མེད་པ་དང་བཅས་ཉེ་ཞིང་ཁམས་ཀྱི་དབུས་ན་བཞུགས་པ་དག་ཡིན་ལ།

Sur un seul atome minuscule རྒྱལ་ཕྱ་རབ་གཅིག་གི་སྟེང་ན་ résident བཞུགས་པ་ des bouddhas égaux མཉམ་
པའི་སངས་རྒྱས་རྣམས་ et aussi nombreux que le nombre d'atomes རྒྱལ་གྱི་གངས་ཇི་སྟེང་པ་ dans les royaumes
des bouddhas སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་ ; ils ne sont ni pressés ni trop entassés གཅེར་པ་དང་དོག་པ་མ་ཡིན་པ་. Ils
résident au milieu de leurs royaumes, entourés de leurs propres fils et filles, les nobles
bodhisattvas བྱང་སེམས་འཕགས་པས་བསྐྱོར་བ་, avec d'incommensurables དཔག་ཏུ་མེད་པ་ démonstrations
d'offrandes མཚོན་པའི་བཀོད་པ་.

རྒྱལ་གཅིག་ལ་ཇི་ལྟར་ཡོད་པ་དེ་ལྟར་ཚོས་ཀྱི་དབྱིངས་ཀྱིས་གྲུས་པ་ནམ་མཁའི་ཁམས་ཀྱི་མཐས་གཏུགས་པ་རྣམས་གཅིག་
ཀྱང་མ་ལུས་པའི་རྒྱལ་ཕྱ་རབ་ཐམས་ཅད་དུ་ཡང་རྒྱལ་བ་མང་པོ་དག་གིས་ཡོངས་སུ་གང་བར་མོས་ཉེ། དེ་དག་ལ་ཡིད་ཀྱི་དང་བ་
ལྷན་མེད་པ་བསྐྱོམས་པས་སེམས་སྤང་བར་བྱའོ། །

J'imagine que, de même que chaque atome est ainsi ཇི་ལྟར་ཡོད་པ་, tous les petits atomes རྒྱལ་ཕྱ་
རབ་ཐམས་ཅད་, sans même une exception མ་ལུས་པ་, dans l'ensemble du dharmadhātu ཚོས་ཀྱི་དབྱིངས་, qui englobe l'étendue de l'espace, sont entièrement remplis ཡོངས་སུ་གང་བར་མོས་[j'imagine] de nombreux "victorieux" རྒྱལ་བ་མང་པོ་. Méditer བསྐྱོམས་པས་ sur eux དེ་དག་ལ་ avec une foi inégalable ཡིད་ཀྱི་དང་བ་ལྷན་མེད་པ་ purifie mon esprit སེམས་སྤང་བར་བྱ་.

¹ Drakpa Gyaltzen, élève du Seigneur du Refuge, Jamyang Kyentse Wangpo.